

ת"פ 22601/12/14 - מדינת ישראל נגד דניאל מעוז

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 22601-12-14 מדינת ישראל נ' מעוז(עציר)

כבוד השופט אוהד גורדון

מדינת ישראל

על ידי פרקליטות מחוז ירושלים - עו"ד א' פילזר

המאשימה

נגד

דניאל מעוז

על ידי עוה"ד ע' אשכנזי ומ' רובינשטיין מטעם הסנגוריה
הציבורית

הנאשם

גזר דין

כתב האישום בהליך זה הוגש ביום 10.12.14. תחילה הוקדש פרק זמן לבירור טענות מקדמיות, שנדחו בהחלטה מיום 6.7.16. ביום 11.9.16 הוצגה תשובה מפורטת לכתב האישום, ובהמשך הוחלף המותב המטפל. לאחר תקופה נוספת בה נוהל משא-ומתן נקבעו מועדי הוכחות. במועד הראשון, יום 6.7.17, לא התייצב עד התביעה מר רוני בן ארבון (להלן "בן ארבון"). ביום 14.11.17 נשמעה עדותו של בן ארבון. ביום 14.1.18 נשמעו שני עדי תביעה נוספים. בפתח ישיבת ההוכחות ביום 12.2.18 הודיעה ההגנה כי הנאשם מבקש להודות בכתב האישום מבלי שגובש הסדר עם התביעה. במעמד זה ולבקשת ההגנה תוקן כתב האישום בנקודה ספציפית, והנאשם הודה בו והורשע בעבירה של בידוי ראיות, לפי סעיף 238 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").

לפי העובדות בהן הודה, במועדים הרלבנטיים לאישום התנהל כנגד הנאשם הליך פלילי בבית המשפט המחוזי בירושלים, בו הואשם ברצח שני הוריו. להלן יכונה הליך זה "תיק הרצח". הנאשם ובן ארבון הכירו את זהו יחד במעצר, הקשר ביניהם התהדק והם שוחחו רבות על תיק הרצח. לדברי בן ארבון סיפר לו הנאשם בכזב כי ישנו עד ראיה שיכול להעיד לטובת הנאשם כך שהאשמה ברצח תוטל על אחיו, אך אותו עד מפחד להגיע להעיד בבית המשפט.

בפני
בעניין

כשלושה שבועות לפני יום 26.6.12 בו עתיד היה בן ארבון להשתחרר, החליטו הנאשם ובן ארבון לבדות ראיה שתשפיע על תיק הרצח ותגרום לזיכוי הנאשם. הנאשם הציע לבן ארבון לנסח מכתב בעילום שם, שיחזה להיות כאילו נכתב בידי עד הראיה הנזכר לעיל ובו תיאור כוזב של מה שהעד ראה וחששותיו להעיד. הנאשם ובן ארבון סיכמו שהנאשם יהיה אחראי

על ניסוח המכתב, ובן ארבון יהיה אחראי לשלוח אותו לאחר שחרורו לפרקליטות, לסנגורו של הנאשם בתיק הרצח ולהרכיב השופטים שדן באותו הליך. כאות מוסכם, סיכמו כי לאחר שבן ארבון ישלח את המכתב יתקשר לעורך דינו של הנאשם וימסור באמצעותו דרישת שלום לנאשם. בהמשך לכך כתב הנאשם בכתב יד את המכתב ומסרו לבן ארבון יחד עם כתובות שלושת הנמענים.

מספר ימים לאחר שחרורו, הקליד בן ארבון את המכתב במחשבו ושמר את הקובץ בהתקן נייד. כותרת המכתב הייתה "עדות ראיה מליל הרצח של נח ונורית מעוז ז"ל", ונוסחו המלא הובא בכתב האישום. בתמצית, הנוסח נחזה כמכתב של אדם שראשי התבות של שמו הן אי אי ואשר מתגורר בשכנות לבני משפחת מעוז. לפי הנוסח, "טען" אותו אדם כי שהה בליל הרצח בסמוך לבית המשפחה ושמע צעקות עולות מן הבית, ובהמשך ראה את אחיו של הנאשם, מר ניר מעוז (להלן "ניר") יוצא מהבית בריצה. במכתב הובא תיאור מראהו ולבושו של ניר וצוינו נוכחותו של "שכן מבוגר" שהסתתר מחוץ לחצר הבית וכן פרטים פיזיים מן הזירה. עוד ציין "כותב המכתב" כי הוא בטוח שדובר בניר ("בעניין זה אין לטעות! זה היה ניר מעוז בוודאות"), כי חווה ייסורים ולילות ללא שינה נוכח גודל האסון, וכי "בעצת רב" בחר לשלוח את המכתב בעילום שם "בכדי שבע"ה ימנע עינוי הדין ועיוות הדין חס ושלום". בתחתית המכתב הופנו "העתקים" לעורך-דין מפרקליטות מחוז ירושלים, לסנגורו של הנאשם בהליך הפלילי ולשופט "צבי סול ביהמ"ש המחוזי" (הטעות וההדגשה במקור).

בכתב האישום המתוקן צוין גם כי בן ארבון הדפיס ב"קפה אינטרנט" שלושה עותקים מהמכתב, הדפיס את כתובות הנמענים והדביקן על מעטפות, הכניס לתוכן את העותקים והדביק עליהן את שמו ו"כתובתו" של "אי אי" כדי לחזק את מצג השווא. בן ארבון השתמש בכפפות ניילון כדי שטביעות אצבעותיו לא יותרו על המכתבים. בהמשך הניח את אחד המכתבים בתיבת הדואר של סנגורו של הנאשם בתיק הרצח, והעביר את שני המכתבים הנותרים למכר שעבד בחברת שליחויות, שלפי הנחיותיו מסר אותם בפרקליטות מחוז ירושלים ובבית המשפט המחוזי. העותק האחרון הגיע למזכירות בית המשפט, שסרקה אותו למערכת "נט המשפט". בסוף כתב האישום צוין כי הנאשם בדה את הראיה בצוותא חדא בכוונה להטעות רשות שיפוטית וכן השתמש בידועין בראיה בדויה.

3. כאמור, ביום 12.2.18 הודה הנאשם במיוחס לו והורשע. בשלב זה התגלעה בין הצדדים מחלוקת בנוגע לבקשת התביעה לאפשר לניר להגיש לבית המשפט "הצהרת נפגע" בהתאם לחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001. בהחלטה מיום 15.2.18 התקבלה הבקשה. באותו היום התקבלה הודעה מן ההגנה כי היא חוזרת בה מהתנגדותה בנושא.

4. להשלמת התמונה אציין כי בן ארבון הועמד לדין בהליך נפרד והורשע, לפי הודאתו, בעבירות של שיבוש

מהלכי משפט ובידוי ראייה. נגזרו עליו חמישה חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, פיצוי לנר וקנס (ת"פ 22638-12-14 (שלום י-ם) מדינת ישראל נ' בן ארבון (25.10.17)). ערעור שהגיש על גזר הדין טרם הוכרע (עפ"ג 67692-11-17).

ראיות לעונש ונתונים רלבנטיים נוספים

5. במסגרת תיק הרצח הורשע הנאשם בשתי עבירות רצח ובעבירה של השמדת ראייה. נגזרו עליו שני מאסרי עולם ועוד חמש שנים, כולם לנשיאה במצטבר. בהליך ערעור, קבע בית המשפט העליון כי חמש שנות המאסר ירוצו באופן חופף לשני מאסרי העולם המצטברים.
6. המאשימה הגישה הצהרת נפגע מטעמו של ניר. במסמך זה תיאר ניר את הפגיעה בו עם פרסומן בכלי התקשורת של הטענות שהופיעו במכתב, וטען כי הנאשם ביקש להתנקם בו ובבני משפחתו בשל עדויות שמסרו נגדו בתיק הרצח, וזאת באמצעות המכתב ובטענות שהעלה בתיק הרצח, בהליך הערעור ובמקביל בתקשורת. מטעמי צנעת הפרט לא אדרש לפרטי הפגיעה שהוצגה במסמך, אך אציין כי כללה אף קשיים בתפקוד היום-יומי. ניר הוסיף וטען כי הפגיעה בו הוחמרה בשל העניין הציבורי בתיק הרצח, וכי המכתבים גרמו להארכת הדיונים בתיק הרצח משך כשנה. ניר סיכם בהדגשת הצורך בהגנה על נפגעי עבירה, וביקש לגזור לנאשם מאסר ממושך כדי לגונן עליו ועל בני משפחתו החרדים מפני הנאשם. בישיבת הטיעון לעונש נשא ניר דברי השלמה, בהסכמת ההגנה. בדברים אלה חזר וביטא חשש מפני הנאשם ומטעם זה ביקש לגזור לנאשם את העונש המרבי הקבוע לצד העבירה בה הורשע, וכן טען שמטרת הנאשם הייתה להרתיע אותו ואת בני המשפחה שהעידו נגדו. אציין כי במהלך הישיבה חלקה ההגנה על דברי ניר בנוגע לתחושות יתר בני המשפחה. היות שניר הוא שהעיד ומסר את הצהרת הנפגע, אתחשב בדבריו בנוגע לתחושותיו שלו.

טיעוני הצדדים לעונש

7. המאשימה ציינה בטיעוניה כי הנאשם הודה בשלב מתקדם של ההליך, כאשר נותר לתביעה להעיד רק את גובה ההודעה, וטענה שעשה כן משיקולי תועלת בלבד. הוצגו הערכים המוגנים שנפגעו ממעשי הנאשם, ונטען כי חומרת המעשים היא מרבית. בכלל זה הודגשו התכונן והתחכום שנלוו לעבירה, הביצוע מתוך הכלא וכן נטען שמטרת הנאשם הייתה להפליל חף מפשע ברצח. עוד נטען שגרם במעשיו להימשכות ההליך בתיק הרצח, לפגיעה בניר ולעינוי דין לנר וליתר נפגעי עבירות הרצח שביצע, וכן לבזבז משאבים חקירתיים וזמן שיפוטי. עוד הודגש כי בידוי הראיה נגע לעבירת המתה ונטען כי עניינו של הנאשם חמור בהרבה מזה של בן ארבון, שכן האחרון פעל מתוך אמונה כי הנאשם חף מפשע ואילו הנאשם ידע שלא כך ופעל בשל האינטרסים האישיים שלו. לתמיכה בטיעוניה הפנתה המאשימה לפסיקה שנדונה בת"פ

22638-12-14 הנזכר לעיל, וטענה כי מתחם העונש לגבי הנאשם צריך להיות חמור מזה שנקבע לגבי בן ארבון ולכלול מאסר לתקופה שבין 12 ל-20 חודשים. המאשימה עתרה לגזור על הנאשם 18 חודשי מאסר, והוסיפה כי יש להורות על ריצוי התקופה במצטבר לעונש שמרצה כיום הנאשם בשל היותה עבירה נפרדת במהות, בעיתוי ובזהות הנפגעים. עוד עתרה למאסר על תנאי הגם שציינה כי בנסיבות הנאשם עונש זה "פחות אפקטיבי", ולחיוב הנאשם בקנס ובפיצוי לנר.

8. ב"כ הנאשם טען שהנאשם הסכים מלכתחילה לראות בניר נפגע עבירה. עוד נטען כי עניינו של בן ארבון חמור

מזה של הנאשם, וזאת תוך פירוט מעשיו של בן ארבון, הדגשה כי לנאשם לא הייתה שליטה עליו מרגע ששחרר מהכלא וכי בן ארבון יכול היה להימנע מהביצוע, וציון כי לבן ארבון הרשעות קודמות רלבנטיות. ההגנה הוסיפה וטענה כי עמדת המאשימה מושפעת מן ההד הציבורי של תיק הרצח ומזהות הנאשם, כשבהקשר זה נטען שבהליך שעסק בעבירות השיבוש שביצע ראש הממשלה לשעבר אהוד אולמרט הסכימה המדינה לעונש מאסר קצר יותר ולריצויו באופן חופף, טענה שריצויו עונשים בחופף הוא הכלל והציגה מתחם קל מזה לו טענה בהליך הנוכחי. ההגנה טענה גם שמעשי הנאשם לא גרמו בפועל לנזק שכן טיבם התגלה במהרה, וכי אין טעם ממשי בענישת הנאשם נוכח עונשי המאסר הממושכים שהוא מרצה. האחרונים, כך נטען, משפיעים גם על המשקל שיש לתת לחשש של ניר מפניו. עוד נטען כי עיקר הפגיעה שנגרמה לניר נבע מטענות ההגנה בבית המשפט המחוזי, ולא מהמכתב מושא הליך זה, וכי אין הצדקה לפסוק לו פיצוי משלא ביקש זאת ולא טען לנזק כלכלי, ומשום שפיצוי או קנס יפגעו בשיקום הנאשם. בהקשר זה נטען שהימנעות מתשלומם יזקק לחובתו בהליך קציבת העונש. ההגנה הוסיפה שעצם ההרשעה בעבירה שבוצע מתוך הכלא משפיעה על תנאי הכליאה של הנאשם. בנוסף נטען שהנאשם הודה מתוך חרטה כנה ונטילת אחריות, וכי המדינה יכולה הייתה לצרף את העבירה הנדונה כאן להליך בתיק הרצח, דבר שלטענת ההגנה הוצע בידי המותב שדן בתיק הרצח ואשר היה מביא לריצויו העונש בגין עבירה זו בחופף למאסרי העולם שנגזרו. בסוגיה זו הגישו הצדדים לבקשתם השלמות טיעון. עוד לעניין זה הציגה ההגנה בטיעוניה ובטבלה שהגישה בהמשך הפניות לפסיקה שדנה בעבירות המתה לצד עבירות נוספות, בה הוחלט על ריצויו בחופף של העונש בגין העבירות הנוספות, לרבות פסק הדין בערעורו של הנאשם לבית המשפט העליון בתיק הרצח. עוד טען ב"כ הנאשם לשיהוי בהגשת כתב האישום, בטענה לפיה הראיות הדרושות להגשת האישום היו בידי המשטרה כבר בסוף יולי 2012 אך כתב האישום הוגש בחלוף למעלה משנתיים תוך חריגה מהוראות פרקליט המדינה. נטען שהדבר צריך להביא להקלה ואף לחריגה ממתחם העונש ההולם. ההגנה ביקשה גם לייחס משקל לחלוף הזמן מן העבירות, תוך הפניה לפסיקה ולהצעת חוק. נטען כי מתחם העונש ההולם נע בין מאסר על תנאי ובין מספר חודשי מאסר, והתבקש לגזור עונש שירוצה כולו בחופף לעונשים שמרצה כיום הנאשם, ללא פיצוי או קנס.

9. הנאשם נשא דברים בהם הביע נטילת אחריות למעשים בביצועם הורשע והוסיף כי הוא מתבייש בהם, מתחרט וכואב על סבלו של ניר. הנאשם טען שהחליט להודות מיוזמתו ומבלי שהוצע לו הסדר טיעון וזאת מתוך תקווה להקל על בני משפחתו לרבות ניר, וקרא לכל מי שמטיל ספק בחפותו של ניר לחדול מכך.

דין

מתחם העונש ההולם

10. העבירה האוסרת על בידי ראיות מבקשת לגונן על תקינות וטוהר ההליך המשפטי, ולמנוע עיוות דין ופגיעה בשאיפה לעשיית צדק. המגבלה האינהרנטית במלאכת השיפוט בפלילים נובעת מכך שהשופט לא חווה בצורה בלתי אמצעית את האירוע מושא האישום, אלא עוסק בו בדיעבד. במצב דברים זה, נדרש בית המשפט לקבוע ממצאים על בסיס ראיות המובאות בפניו. מכאן החומרה שב"יצור" והצגה של ראיות כוזבות: הן מבקשות להטעות את היושבים בדיון ולהביאם להכרעה המבוססת על עובדות שגויות. בהקשרו של ההליך הפלילי, עלולים מעשי הבידוי להטות את ההכרעה ולגרום לבית המשפט, שלא בידעתו, להורות על זיכוי אדם שביצע עבירה או חמור מכך - להרשיע אדם חף מפשע ולעונשו. במקביל, עלולים מעשים אלה לפגוע באמון הציבור בשלטון החוק, לו יתאפשר להולך שולל את בתי המשפט ולו יתפסו הכרעותיהם כמבוססות על אדנים רעועים. מעגלי פגיעה נוספים נוגעים לאינטרסים אותם מבקש ההליך להגשים, הן של הציבור והן של נפגעי העבירה שלהם אינטרס לגיטימי בהוקעת וענישת מי שפגעו בהם.

11. הנאשם הזיק במעשיו, נזק קשה, לערכים מוגנים אלה. חומרת מעשיו ניבטת מן השילוב שבין מספר אלמנטים:

ראשית, העובדה כי באמצעות בידוי הראיה ניסה הנאשם להתחמק ממתן הדין על אחת העבירות החמורות בספר החוקים, עבירת הרצח, וממעשה קשה במיוחד של רצח שני הוריו. לעניין זה יפים הדברים הבאים, שנקבעו בפרשה אחרת:

"מעשים הבאים לשבש הליכי משפט ולהטות משפט - בין בדרך של בידוי ראיות, טשטוש ראיות, הדחת עדים ובין בדרכים אחרות - במטרה להביא לכך שעברין לא יעמוד לדין, או לא ייתן את הדין על מעשיו, הם חמורים מאוד. הם חמורים יותר ככל שחמורה יותר העבירה שמעשים אלה באים להציל את העברין מעונשה. כאן בא המערער 2 להציל את המערער 1 מעונשה של עבירת רצח. אין זה דבר של מה בכך. אילו צלחו מעשיו של המערער 2 היה המערער 1 עלול להינצל מההרשעה ומהעונש. דינו של עושה מעשים כאלה הוא עונש כבד ומרתיע." (ע"פ 10577/02, 10635/02 שמש וקורקוס נ' מדינת ישראל, פסקה 21 (5.5.04). ההדגשה הוספה).

12. שנית, החומרה מודגשת נוכח העובדה כי הנאשם בחר, באמצעות המכתב הכוזב, לא רק לנסות ולהתחמק מאחריות ומעונש אלא לעשות זאת באמצעות הפניית חיצו החשד לעברו של אדם אחר. הדבר פסול במיוחד נוכח בחירת הנאשם באחיו ניר, בשר מבשרו, ויצירת סיכון לניר באמצעות הצבעה עליו כרוצח שני הוריו. ניר עלול היה, לו צלחה מזימת הנאשם והמכתב היה נתפס כראיה אמינה, למצוא עצמו כחשוד ברצח על לא עוול בכפו. זאת, לצד הפגיעה בשמו הטוב, בפרטיותו ובשלמות נפשו עם פרסום דבר המכתב בציבור. כך עשה הנאשם שימוש ציני וקר באחיו, תוך נכונות להקריב את טובתו ושלומו של האחרון כדי למלט עצמו מעונש בגין הרציחות שביצע.

13. ושלישית, העבירה נעברה בצורה מתוכננת ומחושבת, במזימה שהלכה ונרקמה בבית המעצר והוצאה אל הפועל בשיתופו של בן ארבון. במהלך זה מילא הנאשם תפקיד דומיננטי: לפי העובדות בהן הודה, הוא שהגה את רעיון המכתב ותכניו, העלה את הרעיון באזני בן ארבון, ואף ניסח את המכתב ומסרו לבן ארבון יחד עם כתובות הנמענים.

תחכום של הנאשם והיותו "המוח" שמאחורי המזימה עולים גם מנוסח המכתב, המעיד כי בוסס על היכרות הנאשם את פרטי תיק הרצח וזירת הביצוע. הנאשם כלל במכתב פרטים שנועדו לשוות אמינות ל"גרסת העד" כגון שעת הרצח, השכן "המבוגר" או קיומם בזירה של פנס רחוב, שער עץ, מדרגות מתחת לפנס וגדר אבן. גם עצם הניסיון להפליל את ניר התיישב עם הגרסה שהציג הנאשם בבית המשפט המחוזי.

התחכום והפסול שבמעשים ניכרים גם בניסיון העולה מנוסח המכתב, לדמות את ה"עד" לאדם דתי המתייסר נוכח "ידיעת האמת" אודות זהות הרוצח, אשר החליט לחשוף את הידוע לו "בעצת רב". ברוח זו סיכם הנאשם את המכתב בציטטה מפרשת שופטים: "אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם". כל זאת, כשהוא מבקש להשיג בדיוק את ההיפך: לסכל את מלאכת עשיית הצדק.

בנוסף עולה תעוזת הנאשם ותחכום גם בבחירה לשתף פעולה עם אחר, הוא בן ארבון, להוצאת המזימה אל הפועל. זאת בעוד הנאשם שוה במעצר - סטטוס בו מוגבלות אפשרויות התקשורת עם העולם שמחוץ למתקן הכליאה. הנאשם גבר בצורה זו על המגבלות האמורות, הרחיק את הסיכון לתפיסתו והוסיף וקבע סימן מוסכם שיאפשר לו להתעדכן בביצוע המזימה.

ראוי לציין גם את השימוש הפסול שביקש הנאשם לעשות בסנגורו, שאף לו העביר את המכתב מבלי לחשוף בפניו את טיבו האמתי ותוך הצבתו במצב מורכב, לו יציג ראיה כוזבת בבית המשפט. הנאשם הוסיף והשתמש בעורך הדין ללא ידיעתו, כאשר סיכם על העברת הסימן המוסכם מבן ארבון אליו באמצעות עורך הדין, במסווה תמים של דרישת שלום ותוך שהוא חוזר ו"גובר" כך על מגבלות שהותו במעצר.

14. עוד מצווה בית המשפט לבחון, בקביעת מתחם העונש, את הנזק שנגרם בפועל מן העבירה ואת הנזק הפוטנציאלי.

במישור הנזק שנגרם בפועל ישנו אלמנט הפועל לקולה, משבפועל נחשפה מזימת הנאשם ונכשלה. ועם זאת, איני מקבל את טענת ההגנה כי לא נגרם נזק. מטיעוני הצדדים וניר עלה כי ההכרח לעמוד על טיב המכתב כראיה בתיק הרצח הוביל להארכת אותו הליך, תוך הקדשת משאבי ציבור לחקירת מעשיהם של הנאשם וכן ארבו ובירור בבית המשפט, כשבמקביל הוארך עינוי הדין לנפגעי עבירת ההמתה. במקביל, נגרם נזק של ממש למי שנפגע הן מעבירות ההמתה והן מן העבירה הנדונה כאן, הוא ניר. למצבו העדין כבנם של בני זוג שנרצחו בידי אחיו נוסף הצורך להתמודד עם עננה של חשד לפיה הוא-עצמו ביצע את הרצח, עמד בסיכון להפללה שנדון לעיל והוסיף ונדרש להתמודד עם פרסומים בציבור של דבר המכתב ותכניו. לבסוף, המשקל לקולה בכך שהמזימה נכשלה הוא מוגבל, היות שהכישלון אינו תוצר של חרסת הנאשם או אקט שנקט, אלא של הליך יעיל של בירור עובדתי ומשפטי, שסיכל את מזימתו.

מכאן לנזק בפוטנציה. זהו שיקול נוסף ומשמעותי לחומרה, נוכח האפשרות של זיכוי הנאשם מרציחות שביצע, ולצדה האפשרות כי אחיו ניר היה מופלל ברצח זה - אפשרות, שעמה מחיר כבד ביותר.

15. מכלול זה של שיקולים מציג מעשים בעלי חומרה ניכרת, הראויים לענישה הולמת.

16. מכאן לשיקול הענישה הנוהגת. אין בנמצא פסקי דין רבים בהם נדונה עבירת בידוי הראיות בפני עצמה. גם הצדדים לא הציגו כאלה. עם זאת, ניתן לשאוב ממקרים שעסקו בעבירות דומות שבוצעו במטרה לסכל הטלת אחריות פלילית. אלה מציגים התמקדות של בתי המשפט בעונושי מאסר, כדרך לביטוי החומרה שבמעשים אלה. התקופות הנגזרות נעות בין מספר חודשים, שלעיתים מתאפשר ריצויים בדרך של עבודות שירות, ועד למאסרים ממושכים מאחורי סורג ובריח.

למשל, ברע"פ 3601/17 טולמסוב נ' מדינת ישראל (7.5.17. ראו גם עפ"ג (מרכז) -12-29151-16) נדון עניינו של מנהל אירועים במועדון אשר, לאחר ירי קטלני שבוצע במועדון בו עבד, דאג להשלכתם לפח של תרמילי האקדח ששימשו בירי ולבקשת היורה גם ניתק את מצלמות האבטחה והסתיר את מכשיר ההקלטה. הוא הורשע בשתי עבירות של השמדת ראיה, ונדון לשנת מאסר, לאחר שנקבע מתחם ענישה שבין 10 ל-24 חודשי מאסר. ערעורו לבית המשפט המחוזי נדחה.

בת.פ. (ראשל"צ) 26374-11-09 מדינת ישראל נ' קרליק (3.1.12) נדון אב אשר לבקשת כלתו ויחד עמה "העלים" תיק שהכיל ראיות הקושרות את בנו לרצח של שישה בני משפחה אחת.

הוא הורשע בעבירה של השמדת ראיות, ונדון לשנתיים במאסר ולמאסר על תנאי. בערעור, בהדגשת קביעה לפיה לא ידע על מעשי בנו הגם שידע שהשמיד ראיות לביצוע עבירת המתה או פציעה חמורה, הוקל העונש ל-20 חודשי מאסר (עפ"ג (מרכז) 24080-02-12 מיום 23.5.12 (לא פורסם)).

17. גם במקרים שנסיונותיהם חמורות פחות משל הדוגמאות שהוצגו לעיל נוטים בתי המשפט לקבוע מתחמי ענישה הכוללים מאסר. למשל, בת"פ (כ"ס) 40507-01-11 מדינת ישראל נ' ברעם (31.5.15) נדון נאשם שפרסם סרטון הקורא לפגיעה באישיות בכירה והורשע בעבירות הסתה. אותו נאשם הוסיף ומחק את חומרי הגלם ואת הסרטון, פרסם סרטון נגדי והחליף את מספר הטלפון שלו. בגין מעשים אחרונים אלה הורשע בעבירות של השמדת ראיה ושיבוש מהלכי משפט. המתחם שנקבע לגבי עבירות אלה כלל מאסר לתקופה שבין 5 ל-15 חודשים, הגם שבית המשפט מצא לחרוג ממנו מטעמי שיקום וגזר לאותו נאשם שירות לתועלת הציבור וענישה נלווית. בת"פ (נתי) 6828-04-13 מדינת ישראל נ' גליקסמן (12.11.14) נדון נאשם שלבקשת אחר שהיה מעורב בתאונה קטלנית מסר הודעה כוזבת למשטרה לפיה הנאשם נהג ברכב. הוא הורשע בעבירות של שיבוש מהלכי משפט ומסירת ידיעות כוזבות, נקבע מתחם עונש הכולל מאסר לתקופה שבין 5 ל-15 חודשים, ונגזרו עליו 6 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות וענישה נוספת, תוך ציון כי אך בשל שיקולי שיקום לא נגזר מאסר בפועל.

עוד יובאו המקרים הבאים, הגם שכללו הסכמות של הצדדים לעונש ועל כן היכולת ללמוד מהם מוגבלת (בשים לב

להלכה לפיה הסכמות מעין אלה תכובדנה ככלל, וגם חריגה מהן נעשית באופן מתון). כך ת"פ (מחוזי מרכז) 9326-05-15 מדינת ישראל נ' אלהרוש (5.1.16) בו נדונו שני אחים: האחד שהמית אדם בנהיגה והפקירו, והשני שקשר עם הראשון "להעלים" את הרכב ששימש בתאונה ולצורך זה העבירו לאזור בו לא אותר עוד. האח השני הורשע בעבירות של שיבוש מהלכי משפט בצוותא, קשר לפשע, השמדת ראיה ונהיגה בזמן פסילה. בית המשפט המחוזי קבע שם מתחם ענישה שבין 6 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות ועד 20 חודשי מאסר, ואימץ עתירה משותפת של הצדדים לגזור לאותו נאשם 10 חודשי מאסר, מאסר על תנאי ופסילת רישיון. ההגנה הפנתה גם לת"פ (י-ם) 38168-01-16 מדינת ישראל נ' אולמרט (10.2.16), שעסק בשתי עבירות שיבוש מהלכי משפט שביצע ראש הממשלה לשעבר, בהשפעה על שותפה לעבירה ועדת תביעה בשני הליכים שהתנהלו נגדו. נקבע שם מתחם ענישה שבין 3 ל-9 חודשי מאסר, ונגזרו 6 חודשי מאסר, מאסר על תנאי וקנס של 50,000 ₪. מהסיבה שצוינה בראשית פסקה זו, איני מקבל את ניסיון ההגנה להקיש מעמדות התביעה שם לגבי מתחם העונש ההולם, העונש בפועל או שאלת חפיפתו, להליך כאן. מה עוד שעמדות התביעה אינן מחייבות את בית המשפט, בוודאי כשהוצגו בהליך אחר וכנהמקה להסדר טיעון.

18. במסגרת ההשוואה למקרים שנדונו לעיל יוזכר כי עניינו של הנאשם מציג נסיבות לחומרה: במידת התחכום והתכנון, בעובדה שניסה לסכל הליך פלילי שעסק בעבירת הרצח בעוד שרוב המקרים שנדונו לעיל, גם אם לא כולם, עסקו בעבירות שחומרתן מתונה יותר, בביצוע מתוכנן הכלא למרות מגבלות המעצר, בשיתוף הפעולה עם בן ארבו ומעל הכול בבחירתו לנסות ולהפליל אחר, הוא אחיו, בעבירות הרצח שביצע.

19. מידת התחכום והתעוזה שנלוו לעבירה והיכולת לבצעה מתוך בית הסוהר מציגים סיכון להישנות מעשים דומים, המצדיק גם ענישה מותנית. אני ער לתהיות התביעה אודות אפקטיביות העונש אך איני שותף להן, משלא אחת בוצעו עבירות גם בידי אסירים המרצים מאסרים ממושכים.

20. לצד המאסר המותנה, יש לשלב במתחם גם פיצוי לניר. בהחלטה מיום 15.2.18 נימקתי מדוע ניר הינו בגדר נפגע העבירה שביצע הנאשם. הנמקה זו רלבנטית גם לגזר הדין, ולשם הייעול והיות שהדבר אינו במחלוקת עוד, לא אחזור עליה אלא אפנה לאותה החלטה המדגישה, בין היתר, את השימוש בזכותו של ניר ככלי לביצוע העבירה. הנאשם גרם במעשיו נזק לניר כמפורט לעיל, ועל כן האחרון זכאי לפיצוי.

אשר לטענות ההגנה כנגד חיוב בפיצוי: בניגוד לסוגיית הקנס שתדון בפיסקה הבאה, מצבו הכלכלי של הנאשם אינו נשקל בקביעת הפיצוי לפי סעיף 77 לחוק העונשין וזאת משום ש"תכליתו ומהותו אזרחית" (ע"פ 5761/05 מג'דלאווי נ' מדינת ישראל פסקה חי (24.7.06); ע"פ 322/16 פלוני נ' מדינת ישראל פסקה 8 (9.10.16)). מאותה סיבה אין לקבל את התנגדות ההגנה לחיוב בפיצוי בטענה שהדבר יפגע בשיקום הנאשם שכן אי-תשלום ייזקק לחובתו בעתיד, בהליך קציבת מאסרי העולם. החלק האחרון של הטיעון (מבחינת שיקולי הקציבה) לא בוסס בידי ההגנה, אך אף אם אניח שהוא נכון הרי שקבלת הטענה כמוה כהענקת "חסינות" לאסירים הנושאים תקופות מאסר ממושכות מפני שיפוי על נזקים שגרמו, דבר שאינו סביר. כשם שבהליך אזרחי לא היה אסיר עולם מופטר מחיוב בפיצוי בגין נזק שגרם מטעמי קושי כלכלי, גם בהליך זה אין לעשות כן.

21. אשר לעתירת התביעה לחיוב בקנס: בבסיס העבירה לא עמד מניע כספי והנאשם לא הפיק ממנה ממון. בנוסף, סעיף 40 לחוק העונשין מורה להתחשב, בקביעת מתחם עונש הולם לעניין קנס, במצבו הכלכלי של הנאשם - כאשר במקרה זה מדובר במי שהינו אסיר ויותר כזה שנים ארוכות, ובהעדר ראיות לסתור אקבל את הטענה לפיה יתקשה לשאת בתשלום. בשל כל אלה, איני סבור שיש לכלול קנס במתחם העונש ההולם.

22. אציין שאני ער לטענות שעלו ואשר מבקשות להקיש ממתחם העונש שנקבע בעניינו של בן ארבו, למתחם הראוי בעניינו של הנאשם. כפי שאנמק בהמשך, עניינו של בן ארבו שונה

באופן מהותי מזה של הנאשם, ועל כן איני סבור כי יש לקבוע לנאשם מתחם מקביל לזה שנקבע לגבי בן ארבו.

23. במכלול השיקולים אני קובע כי מתחם העונש ההולם לעבירה שביצע הנאשם, בנסיבות ביצועה, כולל מאסר לתקופה הנעה בין 8 ל-20 חודשים, מאסר מותנה ופיצוי לניר.

קביעת העונש במסגרת המתחם

24. לזכות הנאשם תישקל הודאתו, שייעלה את ההליך וחסכה מזמנם של הצדדים, העדים ובית המשפט. עם זאת, ממשקלו של שיקול זה לקולה ייגרע נתח, נוכח השלב בו הוצגה ההודאה. זאת, בשלב מתקדם של פרשת התביעה ולאחר שהוקדש זמן של ממש לשמיעת עדים. עם זאת אבהיר כי ניהול המשפט עד להודאה לא נזקף לחובת הנאשם, ומדובר אך במיתון משקלו לקולה של השיקול הנוגע ליעול ההליך.

25. להודאה פן נוסף, שעניינו בחרטה ובנטילת אחריות. בישיבת הטיעון לעונש הביע הנאשם חרטה והצר על המעשים ופגיעתם בניר, ועוד קודם לכן הכיר בהיותו של ניר נפגע העבירה שביצע. הדבר ייזקף לזכותו. אני ער לטיעון התביעה לפיו דובר בתוצר של שיקולים טקטיים ולא בחרטת אמת, אך כידוע בית המשפט אינו "בוחן לב וכליות", ולא הוצגו בפני ראיות בנושא. בכלל זה, הנאשם לא נשא דברים ממושכים או עמד בחקירה נגדית, באופן שיאפשר לאמוד את כנות החרטה שהביע. אני ער לעיתוי בו בחר להודות, סמוך לתום פרשת התביעה וללא סיבה נראית לעין "לזכותו" שלא הייתה קיימת קודם לכן (שכן לא הודה במסגרת "הסדר טיעון", והודה בנוסח כתב האישום המקורי עם תיקון קל שגובש תוך-כדי הישיבה). הדבר נוטה לתמוך בטיעון התביעה, אך לא די בו כדי לשלול את החרטה שהביע הנאשם, ועל כן היא תישקל לכף זכות.

עוד אשקול את הטענה לפיה הרשעת הנאשם משפיעה על תנאי כליאתו, את הזמן שחלף מאז בוצעה העבירה (הגם שחלקו נבע ממשא-ומתן שבין הצדדים ומהחלטת הנאשם בדבר עיתוי הודאתו) ואת הזמן שחלף מאז ביצועה ועד להגשת כתב האישום, כאשר לא הוצג הסבר בנושא מטעם המאשימה.

26. מנגד, קיימים גם שיקולים לחומרה. אין המדובר בעבירה הראשונה שביצע הנאשם, שכאמור ביצע קודם לכן עבירות רצח והשמדת ראיה. האחרונה לקוחה מאותה "משפחת עבירות" של העבירה מושא הליך זה. הביצוע החוזר של עבירה מאותו סוג, מידת התעוזה והתחכום שנלוו לביצוע והיכולת לבצע את העבירה למרות תנאי מעצר - כל אלה מעידים על יכולות עברייניות ומקימים סכנה להישנות מעשים דומים בעתיד, גם אם בהקשרים אחרים שכן תיק הרצח הסתיים.

לעניין זה אוסיף כי בהכרעת דינו של בית המשפט המחוזי בתיק הרצח הוזכר מהלך נוסף: ההגנה פנתה לבית המשפט המחוזי בטענה לפיה בעת שהות הנאשם במעצר קיבל הוא פתק בו אוים לבל יספר את האמת. לאחר בחינת הראיות בנושא, קבע בית המשפט כי "מדובר בראיה שבאה לעולם על ידי הנאשם, או מי מטעמו, לצורך חיזוק גרסתו" (תפ"ח (י-ם) 54877-09-11 מדינת ישראל נ' מעוז, בעמי 236 (1.7.13)).

כל אלה מקימים שיקול הרתעת-אישי, הגם שלא בעצמה מרבית היות שמאסרו של הנאשם מהווה אלמנט המצמצם אפשרות לביצוע עבירות נוספות. כפי שצוין לעיל, סבורני כי שיקול זה מצריך הטלת ענישה מותנית בנוגע לעבירות הנוגעות להשפעה על ראיות, הליך שיפוטי או חקירה, וזאת לצד הענישה המוחשית.

27. לכך מתווספים שיקולי הרתעת הרבים: כפי שפורט לעיל, מעשי הנאשם ביקשו לאתגר את יכולתן של מערכות אכיפת החוק והמשפט לעשות צדק, והעמידו בסיכון את אמון הציבור בהליך הפלילי ובתוצאותיו. מכאן החשיבות למסר העולה מן העונש הנגזר. עליו להבהיר את הפסול שבמעשים, ולהרתיע אחרים השוקלים או עלולים לשקול לנסות ולבצע מעשים דומים. התמריץ לעשות כן גובר ככל שחומרת העבירה שאת בירורה מנסים לסכל גבוהה יותר,

ובהקשר זה יש לאמץ את הקביעה שצוטטה לעיל מתוך ע"פ 10577/02, לפיה "דינו של עושה מעשים כאלה הוא עונש כבד ומרתיע".

28. כל אלה מחייבים ענישת הנאשם במאסר לתקופה של ממש, לצד מאסר מותנה. בנוסף, יחויב הוא בפיצוי לזכותו של ניר, שהפגיעה בו תוארה לעיל ומחייבת פיצוי כספי. אני ער לטענת ההגנה לפיה ניר לא ביקש זאת במפורש, אך איני סבור שיש בה לשלול את רצונו בפיצוי או את עתירת התביעה בנושא. עוד אני ער לטעון לפיו הנזק אינו ממוני, אך גם נזקים מהסוג המתואר בהצהרת הנפגע ראויים לפיצוי כספי. בנוסף, לעיל נימקתי מדוע אין חסרון כיס נשקל לעניין הפיצוי, ולא אחזור על הדברים. אוסיף כי אני ער לטענת ההגנה לפיה חלק מהפגיעה בניר נבע לא מן העברה מושא הליך זה אלא מתזת ההגנה שהציג הנאשם בבית המשפט המחוזי, שגם בה (וליתר דיוק: בחלק מגרסאותיו שם) טען כי ניר ביצע את הרציחות (תפ"ח 54877-09-11 הנ"ל, בעמי 147). טענה זו תילקח בחשבון בקביעת סכום הפיצוי. בשל ההתחשבות בה, איני מוצא לתת משקל לטענה נוספת של ההגנה, שהסתמכה על כך שניר מנהל תביעה נגד סנגורו של הנאשם בתיק הרצח על רקע הנקיטה בתזת ההגנה האמורה ופרסומה ברבים.

29. עוד יילקח בחשבון הרצון לשמור על יחס סביר בין עונשיהם של שותפים לעבירה, הנגזר מעקרון השוויון. ועם זאת, אין המדובר בהשוואת עונשים בין שותפים, אלא בהתאמת עונשו של כל אחד מהם לחלקו, למידת אשמתו וליתר הנתונים הרלבנטיים, בהתאם לשיקולי הענישה.

חומרת מעשיו של בן ארבון עומדת בפני עצמה, ובכלל זה המעשים המפורטים שביצע לצורך הוצאת התכנית לפועל. אני ער גם לעברו הפלילי, לקשייו בנטילת אחריות ולסעיפי העבירה בהם הורשע. עם זאת, עניינו נבדל באופן משמעותי מזה של הנאשם. האחרון, כפי שפורט לעיל, הגה את המזימה, כתב את המכתב תוך שימוש בידעותיו על תיק הרצח, וגם אם לא ביצע בפועל את הפעולות שנדרשו להוצאת יתר התכנית אל הפועל הרי שסיפק לבן ארבון את המידע הדרוש לו לצורך זה, הן בנוסח המכתב והן בזכות וכתובות הנמענים. בן ארבון, שהעיד בפני, לא הותיר רושם של אדם מתוחכם דיו כדי להיות דומיננטי במזימה שכזו. עוד יוזכר שהנאשם לא נמנע מרצונו מביצוע פעולות ההוצאה לפועל, אלא הן נמנעו ממנו היות ששהה במעצר ובאמצעות בן ארבון "עקף" מגבלה זו.

מרכזיות הנאשם ניבטת גם מכך שדאג לקבל "דיווח" על השלמת ביצוע המזימה, באמצעות האות המוסכם, וחשוב מכל - מכך שהמזימה נועדה למטרותיו של הנאשם. הנאשם ביקש באמצעותה להביא לזיכויו משתי עבירות רצח ומעבירה נוספת שביצע. זאת, בעוד שבגזר דינו של בן ארבון נקבע כי הוא לא אמור היה להפיק טובת הנאה מהמעשה (תפ"ח 22638-12-14 הנ"ל, פסקה 26).

בנוסף, בניגוד לנאשם, בתי המשפט שדנו בעניינו של בן ארבון קבעו כי פעל מתוך אמונה סובייקטיבית שלו, לפיה ניר הוא שביצע את הרצח. המדובר בהבדל מהותי בין שני השותפים: לגבי בן ארבון נקבע כי ביקש לסייע באמצעות העבירה למה שבעיניו נתפס כזיכויו של אדם חף מפשע, הוא הנאשם (שם, פסקה 17 סיפא; תפ"ח 54877-09-11 הנ"ל, בעמי 240-241). גם לפני טען בן ארבון כי דברי הנאשם הובילו אותו לחשוב ש"תפרו לו תיק" (פ/30). הנאשם, מנגד, ידע היטב שניר לא ביצע את הרציחות אלא הוא עצמו, ועל כן היה מודע למלוא הפסול שבמזימה המשותפת, לרבות כי היא מגלמת ניסיון להביא את בית המשפט לתוצאה מוטית של זיכויו רוצח, וכרוכה בהפללתו של חף מפשע. לשם כך היה נכון גם לנסות ולהפליל את אחיו.

המדובר בהבדלים מהותיים, שאינם מאפשרים למקם את שני השותפים באותו מישור עונשי, משעניינו של הנאשם חמור במידה ניכרת. עוד אציין כי בניגוד לנאשם, בן ארבון בחר להודות טרם נשמעו עדים, ועל כן נהנה מהקלה מלאה במישור זה.

ריצוי עונש המאסר באופן חופף או באופן מצטבר

30. מכאן לעתירת התביעה, להורות על ריצוי תקופת המאסר שתיגזר בהליך זה במצטבר למאסרי העולם שנגזרו עליו בתיק הרצח, ולעתירת הנגדית של ההגנה להורות על ריצוי העונש באופן

חופף למאסרי העולם, בטענה לפיה נקודת המוצא מורה על חפיפת עונשים וכי נוכח מאסרי העולם שמרצה הנאשם אין טעם לחייבו במאסר נוסף.

לאחר בחינה, סבורני כי אין לקבל את העמדות הנוגדות אלא לאמץ פתרון מאוזן, המורה על חפיפה חלקית של העונש המוטל.

31. סעיף 45(ב) לחוק העונשין קובע כי "מי שנידון למאסר ולפני שנשא כל ענשו חזר ונידון למאסר, ובית המשפט שדן אותו באחרונה לא הורה שישא את ענשי המאסר, כולם או מקצתם, בזה אחר זה, לא ישא אלא עונש מאסר אחד והוא של התקופה הארוכה ביותר". ועם זאת אין המדובר ב"כלל" לפיו בית המשפט הגוזר את עונש המאסר המאוחר יורה על ריצוי בחופף למאסר המוקדם, ואף לא על קביעתה של נקודת מוצא בדבר חפיפת העונש. הסעיף נועד לטפל בסיטואציות בהן בית המשפט שגזר את העונש המאוחר לא הורה דבר בנוגע לחפיפת או הצטברות העונש, ואין בו להתוות את שיקול הדעת במקרה שבית המשפט מצא להידרש לסוגיה. שיקול הדעת האמור הותווה בפסיקה, ולפיו יש להכריע בכל מקרה, לפי נסיבותיו, האם להורות על חפיפה או הצטברות, מלאות או חלקיות (ע"פ 7907/14 ואזנה נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (22.2.15)).

בכלל זה, והגם שאין בנמצא כלל לפיו יש להורות על ריצוי העונשים במצטבר זה לזה, הרי שיש לתת ביטוי מוחשי לעבירות מושא המאסר המאוחר. כך למשל:

"עקרון ההלימה, שנקבע כאמור כעקרון המנחה בענישה, מחייב כי לכל מעשה עבירה בגינו הורשע הנאשם יינתן ביטוי הולם בקביעת עונשו, בעיקר כאשר מדובר באירועים נפרדים. במקרים כאלה, חפיפת עונשים אינה מתיישבת לכאורה עם עקרון ההלימה, ובעיקר ככל שמדובר בחפיפה מלאה של עונשים, ומחייבת הנמקה משכנעת..." (ע"פ 1552/15 גואל נ' מדינת ישראל (4.6.15))

"סעיף 45(ב)[...] קובע מהו הדין כאשר בית המשפט אינו מורה על קביעת עונשי המאסר במצטבר. תפקידו הראשוני של בית המשפט הוא לקבוע אם מוצא הוא להורות שעונשי המאסר ירצו במצטבר ורק אם לא עשה כן תרוצה התקופה הארוכה מבין השתיים. מכאן שהוראת בית המשפט כי עונשי המאסר ירצו במצטבר אינה החריג ולא צריכות להתקיים נסיבות מיוחדות כדי שבית המשפט יורה כן. נהפוך הוא ומטבע הדברים ראוי שאדם ישא את מלוא עונשו על כל אחת מן העבירות אותן הוא עובר ולא 'ייהנה מהפחתה' של מאסר שהושת עליו רק משום שהושת עליו מאסר נוסף בגין עבירה אחרת" (ע"פ 5443/98 מנשרוב נ' מדינת ישראל (27.12.99)).

אף בענייננו אין להורות על ריצוי העונש שייגזר כאן באופן החופף במלואו לעונשים שמרצה כיום הנאשם. העבירה הנדונה כאן היא עבירה עצמאית, הנבדלת מעבירות הרצח והשמדת הראה שביצע הנאשם. ההכרח במתן ביטוי מוחשי הולם ונפרד לעבירה זו גובר בשים לב לכך שהיא בוצעה בניסיון להתחמק מעונש על העבירה המוקדמת, ותוך ניסיון להפליל אחר על לא עוול בכפו. בנסיבות אלה, הוראת חפיפה מלאה תחטא לשיקולי הגמול, ההוקעה וההרתעה עליהם עמדתי לעיל בגזירת העונש, עלולה להתפרש כסלחנות כלפי מעשה שחומר רבה, ותותירו ללא "מחיר" בפועל דבר שעלול להגביר את הסיכון לביצוע עבירות דומות בעתיד, בידי עבריינים שיימצאו בסיטואציות דומות ויבקשו להתחמק מאחריות ומעונש בדרך של בידוי ראיות.

עוד יש לשקול כי הנאשם כבר "נהנה" מקביעה לפיה עונש של חמש שנות מאסר שנגזר עליו בתיק הרצח, בגין עבירת השמדת הראיה שביצע, ירוצה באופן חופף למאסרי העולם שהוא מרצה. לבסוף, העובדה שהעבירה המאוחרת בוצעה בידי הנאשם בעודו בבית הסוהר פועלת כשיקול נגד חפיפת העונשים (ע"פ 5443/98 הנ"ל, פסקה 4).

32. ההגנה הוסיפה וטענה כי למאשימה עמדה האפשרות לצרף את העבירה מושא הליך זה לכתב האישום בתיק הרצח, כי האפשרות הוצעה בידי בית המשפט המחוזי וכי לו יושמה היה בית המשפט שדן באותו הליך מורה על ריצוי העונש בגינה באופן החופף למאסרי העולם. בהקשר זה הוצג כי בסופו של יום נקבע כי העונש שנגזר לנאשם בגין עבירת השמדת הראיה שנדונה בתיק הרצח, ירוצה באופן חופף ליתר העונשים. ההגנה טענה גם כי מקובל, בהליכים בהם אדם מורשע בעבירת הרצח, להורות על ריצוי בחופף של עונשים הנגזרים בגין עבירות נוספות, ולעניין זה הציגה טבלת פסיקה.

איני יכול לקבל טיעונים אלה כבסיס להורות על ריצוי העונש שייגזר בהליך זה באופן החופף במלואו למאסרי העולם שמרצה הנאשם. בנוגע לטיעון הראשון, הרי שהחלטת בית המשפט העליון לשנות את קביעת בית המשפט המחוזי, שהורה על ריצוי העונש בגין עבירת השמדת הראיה במצטבר למאסרי העולם, ולהורות על ריצוי בחופף, נשענה על פגמים בהליך גזירתו של אותו עונש (ע"פ 5733/13 מעוז נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (5.7.16)). אין סיבה להניח כי לו צורפה העבירה הנדונה כאן לתיק הרצח, היו מתרחשים פגמים דומים לגבי העונש שהיה נגזר בגינה, או כי בית המשפט המחוזי היה מחליט דווקא לגביה להורות מלכתחילה על ריצוי העונש בחופף. על רקע זה, איני רואה נפקות למחלוקת שבין הצדדים בשאלה שהעלתה ההגנה, האם בית המשפט המחוזי הציע לצרף את העבירה לתיק הרצח (לצד הטיעונים בעל פה התייחסו לכך הצדדים בהודעות מהימים 14.6.18 ו-17.6.18). לכן לא אדרש לשאלה זו.

שנית, גם אם לעיתים הורו בתי משפט שדנו בעבירות רצח על ריצוי בחופף של עונשים שנגזרו בגין עבירות נוספות, הרי שאין המדובר בכלל לפיו הדבר ייעשה בכל מקרה ומקרה. לבית המשפט שיקול דעת לעניין זה, ובפסיקת בית המשפט העליון נקבעו קווים מנחים להפעלתו. לפיהם, "אין אפוא מניעה משפטית מהטלת עונש נוסף ובמצטבר על

מי שנגזר עליו מאסר עולם בגין עבירת רצח, עם זאת הטלת עונשים מצטברים כאמור תיעשה בדרך כלל מקום שניתן וראוי להפריד בין המעשים השונים שבגינם מבקשים להטיל את העונש הנוסף לבין עבירת הרצח, אף שאפשר שהם חלק מאותה מסכת עובדתית. כאשר מדובר באירועים עצמאיים הראויים לענישה נפרדת ולנשיאת עונש נפרד,

רשאי בית המשפט לגזור עונש נוסף על מאסר העולם" (ע"פ 5329/98 דג'אני נ' מדינת ישראל פסקה 7 (3.2.03)). באותה פרשה הוטל עונש של חמש שנות מאסר במצטבר למאסר עולם, וזאת בגין עבירות הצתה וניסיון אינוס שביצע הרוצח, והגם שהן בוצעו בסמוך לרצח. ההגנה ציינה בכנות בטיעוניה לעונש כי במקרים שהציגה נעברו העבירות הנוספות כחלק מהתנהלות שסבבה את ביצוע הרצח, ועל רקע זה ניתן להבין את ההכרעות שם בדבר ריצוי העונשים בגינן באופן חופף למאסרי העולם.

העניין הנדון כאן מובהק עוד יותר מן המקרה שנדון בע"פ 5329/98 הנ"ל, שכן העבירה מושא הליך זה נעברה בנפרד מהרציחות שביצע הנאשם, בניסיון להכשיל את ההליך השיפוטי ולהתחמק ממתן האחריות בגין הרציחות, בחלוף זמן ניכר מביצוען, בעזרת שותף שלא היה חלק מאירוע הרצח ותוך יצירתה של פגיעה נפרדת ועצמאית בניר. מעשים אלה ראויים לביטוי עונשי מוחשי, בנוסף לעבירות הרצח.

33. מנגד, איני סבור כי ראוי להורות על ריצוי מלוא העונש שייגזר כאן במצטבר למאסרי העולם. הענישה בפלילים אינה הכרעה מתמטית, והמספר הננקב בסופו של גזר דין לא נותר עלי נייר אלא מיתרגם לתקופות חיים מאחורי סורג וברית. מכאן חובתו של בית המשפט לשקול, לצד השיקולים שהוצגו לעיל, גם את "ההיבט האנושי-ההומני שיש בנקיטת מידה של חסד עם הנאשם והותרת פתח של תקווה לחופש ולחיים חדשים כחלק מההכרה בערכו האנושי של כל אדם באשר הוא אדם. ריצוי העונשים בחופף אף מבוסס על התחשבות בשיקולי שיקום האסיר לשם השתלבותו מחדש בחברה" (ע"פ 9059/03 יוסבשוילי נ' מדינת ישראל פסקה 8 (21.03.07)). לשם כך הוסמכו בתי המשפט להורות על ריצוי עונשים בחופף, ועושים כן באופן תדיר בדונם בשלל העבירות הפליליות. יש ממש בטיעונו של ב"כ הנאשם, עו"ד אשכנזי, לפיו יש ליישם עקרון זה גם בעניינם של אסירים שביצעו עבירות

קשות, ובכללם הנאשם. שיקולי השיקום והותרת התקווה לחירות מקבלים משנה-משקל כשמדובר במי שנדון לשני מאסרי עולם ועתיד לשהות את רוב חייו מאחורי סורג ובריח. גם הודייתו של הנאשם בעבירה והחרטה שהביע פועלות בעד הוראה על חפיפה (ע"פ 9059/03 הנ"ל, שם). על רקע זה, ונוכח השאיפה לתוצאה כוללת שתהא מידתית, סבורני שיש להורות על חפיפה חלקית של העונש.

34. שיקול רלבנטי נוסף נובע מע"פ 7907/14 הנ"ל. באותה פרשה נקבע כי לא רק בקביעת העונש אלא גם בהחלטה על ריצויו באופן חופף או מצטבר יש לתת את הדעת להשלכת ההחלטה על אחידות הענישה. הדבר ילקח בחשבון גם כאן, בשים לב להבדלים שפורטו לעיל בין הנאשם לבין בן ארבון. עם זאת אציין כי אין המדובר בשיקול בלעדי, ולצדו נשקלו יתר השיקולים שפורטו לעיל ובראשם מאסרי העולם שמרצה הנאשם, להבדיל מבן ארבון. 35. במכלול השיקולים, נגזרים על הנאשם העונשים הבאים:

א. 15 חודשי מאסר. מתוך עונש זה, ירוצו שמונה חודשי מאסר במצטבר לעונשי המאסר שמרצה הנאשם כיום, והיתרה תרוצה בחופף.

ב. 8 חודשי מאסר, אותם ירצה הנאשם אם יעבור עבירה לפי סעיפים 237, 238, 240, או 242 עד 250 לחוק העונשין וזאת במהלך מאסרו או תוך שלוש שנים מיום שחרורו ממאסר.

ג. פיצוי בסך 6,000 ₪ למר ניר מעוז, לתשלום עד 1.9.18 בדרך של הפקדתו במזכירות בית משפט השלום בירושלים. עד לאותו מועד תעביר המאשימה למזכירות את פרטי הנפגע, לצורך העברת הסכום אליו.

ניתן היום, וי תמוז תשע"ח, 19 יוני 2018, במעמד הצדדים.

אורד גורדון שופט